І чужому научайтесь,
И свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXVIII. Ч. 148 ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 8-го СЕРПНЯ, 1961 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, AUGUST 8, 1961 No. 148 VOL. LXVIII.

ЗДАДАЮТЬ ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ ДОПОМОГУ В ЗЕМЕЛЬНІЙ РЕФОРМІ, МЕШКАНЕВІЙ І ВИХОВНІЙ ПРОГРАМАХ

Пунта дель Есте, Уругвай, — ЗДА обіцяють даки країнам Латинської Америки фінансову допомогу, щоб ті держави могли перевести в себе поважні реформи в трьох головних ділянках: здійснити земельну реформу, достосувати до теперішніх вимог шкільництво та подбати про кращі мешкання для населення. Про це має говорити голова американської делеґації секретар скарбу Даґлес Діллон на пленарній сесії в понеділок або у вівторок. Діллон має предложити докладний плян, як треба використовувати ті американські суми, які ЗДА запропонували дати на ціль економічного розвитку держав Латинської Америки. Діллон має заявити також і те, що ЗДА готові приєднатися до порозуміння головних консументів кави, щоб цим способом допомогти латинським країнам, які є головними експортерами кави. ЗДА хочуть причинитися до стабілізації цін на каву, яка є головним експортом багатьох латинських держав. ЗДА стараються про те, щоб латиноамериканські держави могли змодернізувати свої економіки так, щоб під кожним оглядом уподібнилися до модерних країн у світі. В ділянці шкільництва ЗДА плянують, щоб всі діти могли відбути принаймні 4-літнє навчання. Цей плян мав би відбуватися ступнево, і мав би бути закінчений до 1970-го року. ЗДА хотіли б, щоб Латинська Америка перевела в себе земельну реформу, щоб із управної землі могли користати якнайширші кола рільників, а не тільки великі землевласники, як це є тепер в деяких латинських країнах. Представник Америки домагається, щоб перебудувати більші міста, в яких тепер велике число населення живе в нетрах, де мешкальні приміщення не відповідають вимогам культурного життя. Президен уруґвайської урядової Ради Едуардо Віктор Гаєдо вислав окрему просьбу до президента Кеннеді, щоб він з'явився на Міжнародну Економічну Конференцію і там своїм авторитетом підкреслив важливість цієї Конференції ціллю якої є боротьба проти комунізму в Латинській Америці. Організатори цієї Конференції вже давніше запрошували Президента ЗДА, але він відмовився від участи тому, що має багато праці у Вашинґтоні. Покищо не відомо, чи Кеннеді змінить своє рішення. Цю справу має вирішити Кеннеді в понеділок 7-го серпня, коли вернеться до столиці з Гаяннїс Порту, Массачусетс, де він відпочивав під кінець тижня.

На відкритті Міжамериканської Економічної і Соціяльної Конференції урядовець Організації Американських Держав Роберт А. Конрадс 5-го серпня відчитав звернення президента Кеннеді, в якому Президент зобов'язується видати на економічний розвиток американських держав один більйон долярів в першому році існування цього Союзу для Поступу. В конференції бере участь 21 американська держава. Ціллю конференції є знайти практичні способи, як скріпити економіку латинсько-американських держав. Американський Президент заявив, що ЗДА допоможуть Латинській Америці, але країни цієї Америки мусять самі допомагати, щоб переведенням конечних соціяльних реформ, можна було використовувати природні ресурси тих держав. Представники всіх держав Кеннеді і оплескували його. Кеннедії оплескували його, тільки представник Куби майор Ернесто Ґевара не оплескував американського звернення, завявлячи таке: „Побачимо. Звернення, це слова; факти є вперті". Конференція триватиме цілий тиждень. Американські держави сподіваються багато від цієї конференції. Діллон запрошений до Арґентини. На конференцію має вернутися ще з Буенос Айресу.

Республіканці натискають на Ніксона, щоб кандидував на губернатора

Лос Анджелес. — Республіканські провідники в Каліфорнії і поза нею щораз то більше натискають на колишнього віце-президента Ричарда М. Ніксона, щоб погодився кандидувати на пост губернатора в 1962-му році. Республіканці вимагають, щоб Ніксон рішився в цій справі вже перед половиною вересня ц. р. Прихильники Ніксона із східніх стейтів твердять, що в 1964-му році Ніксон матиме проти себе Рокефеллера, який буде нюйоркським губернатором, про який він старатиметься в 1962-му році. Тому і Ніксон повинен виявити силу в свому стейті, здобувши каліфорнійський пост губернатора. На думку численних республіканців Ніксон був би найкращим республіканським кандидатом на президента в 1964-му році, бо він є посередині між консерватистом сен. Ґолдвотером і лібералом губ. Рокефеллером. Ніксон ще не рішився на кандидатуру, але він любить прислухатися до того, що йому дораджують приятелі.

В АМЕРИЦІ

● **Республіканські провідники** зі стейту Ню Джерзі в суботу 5-го серпня відвідали колишнього президента Айзенгавера в Ґеттисбурґу, Па., і просили його, щоб восени цього року відвідав Ню Джерзі та допоміг республіканському кандидатові Джеймсові П. Мічеллові, який кандидує на губернатора Ню Джерзі. Між делеґатами, крім Мічелла, був ще і сенатор Кліффорд Кейс.

● **В Метрополітальному Шпитальному Центрі** при Нюйоркському Лікарському Коледжі мають вивчати справу відпочинку після першої серцевої атаки. Спроби мають спочатку переводити на тваринах, які штучно будуть занедужувати на серцеву атаку, а якщо ці проби будуть успішні, то їх повторять на людях, які перебули серцеву атаку.

● **Керівник Компанії Дженерал Електрік,** яка продукує керовані ракети, Моррей Корнгавзер, заявив на зборах Американського Астрономічного Товариства, що звичайний метеорит, що важить 200 фунтів, може спричинити вибух нової атомової війни, бо він здалеку під час лету виглядає так, як керована ракета. Такі метеори появляються пересічно що сім років, і тому треба бути обережним, щоб не допустити до такої жахливої помилки, яка знищила б світ.

● **Департамент Виховання** при нюйоркській стейтовій леґіслятурі підготовляє матеріяли, які мають допомогти вчителям публічних шкіл викладати про „Комунізм і його небезпеки для вільного світу". Окремий закон в цій справі обов'язуватиме від 1-го вересня 1962.

● **Аналіст торговельного руху в ЗДА,** д-р Деніл Старч доказує, що кожний доляр, виданий на рекляму товарів, спричиняє продаж товарів за три доляри. Він 16 років вивчав значення часописної реклями, і прийшов до переконання, що добрий бизнесмен ніколи не жалуватиме грошей на рекляму в часописах.

ВОСЬМИЙ З ЧЕРГИ КУРС УКРАЇНОЗНАВСТВА НА СОЮЗІВЦІ ПОЧАВСЯ З УЧАСТЮ 59 СТУДЕНТІВ

Союзівка, Кергонксон, Н. Й. — У понеділок, 7-го серпня о год. 9-ій рано тут почався уже восьмий з черги курс українознавства, до участи в якому зголосилось 59 студентів, 39 дівчат і 20 хлопців з багатьох місцевостей Америки і Канади. Курсами, як і в попередніх роках, керує проф. д-р Василь Стецюк із Сетон Гол університету, репрезентуючи рівночасно Український Вільний Університет, під педагогічним протекторатом якого ці курси відбуваються, і крім нього на курсах навчають ще проф. Іван Близнак із школи св. Юра в Ню Йорку та проф. Мирон Куропась із Шкільної Ради в Шикаґо, який репрезентує рівночасно Лігу Української Молоді Північної Америки, що співпрацює з Українським Народним Союзом в організації цих курсів. Співу та поодиноких ділянок українського мистецтва навчає курсантка Галина Савчак, учителька з Филаделфії, а загальний нагляд і опіку над курсантами має п-ні Іванна Цісик, дотеперішня керівничка тількищо закінчених на Союзівці дитячих таборів. Курсанти впродовж трьох тижнів навчатимуться української мови й літератури, історії й географії та інших українознавчих дисциплін. Кожного дня вони матимуть 5 годин лекцій, а опісля ще кілька годин додаткових зайнять. Передбачено відповідний час для відпочинку і розваги. Із усіх 59 зголошених курсанток і курсантів 13 не володіє українською мовою. Врочисте відкриття курсів відбулося в приявності їхнього господаря — членів Головного Екзекутивного Комітету та Культурної Комісії УНСоюзу, учителів, курсантів та їхніх батьків у неділю в годині 8-ій ввечері. Відкрив цей 8-ий з черги курс українознавства на Союзівці головний предсідник УНСоюзу Йосип Лисогір, вітаючи українською й англійською мовами приявних, зокрема курсантів, та з'ясовуючи коротко ціль і завдання цих курсів. Дальше коротко промовляли гол. секретар УНС д-р Ярослав Падох, ред. А. Драган, гол. радний Василь Гузар з Рачестеру, син якого є учасником курсів, інж. Євген Волошин, професори Мирон Куропась і Іван Близнак, управитель Союзівки Данило Слободян та, вкінці, проф. Василь Стецюк, що проводив програмою відкриття. На відкритті були теж приявні гол. касир УНС Роман Слободян та ред. Богдан Кравців. Між гостями і батьками курсантів були проф. Безкоровайний з Бофало та проф. Остап'юк, що їх проф. Стецюк представив як своїх колишніх учителів, д-р Скаб з Канади і д-р Завальняк з Меріленду, пп. Іван Галичин, Юліян Павчак, Степан Дембіцький та інші відомі громадяни і діячі. Служба Божа тієї ж неділі перед полуднем була відправлена на інтенцію курсів, як це заявив на початку Богослуження всч. о. Любомир Гузар, духовний опікун курсантів. У понеділок переведено поділ курсантів на три групи, відповідно до їхнього знання, головно української мови, та обрано самоуправу курсантів, що забрало приблизно одну годину часу, й опісля приступлено до реґулярних лекцій згідно з програмою навчання. Курси триватимуть чотири тижні.

43 юнаки відбули дитячий табір на Союзівці

Союзівка, Кергонксон. — Минулої суботи, 5-го серпня, тут формально і фактично закінчено хлоп'ячий дитячий табір на цій оселі Українського Народного Союзу в Кетскильських горах, що тривав від 16-го липня ц. р., та який відбуло 43 юнаки у віці від 7 до 12 років. Хлоп'ячий дитячий табір був попереджений дівочим, що тривав від 24-го червня до 15-го липня та в якому взяло участь 47 дівчаток. Хлоп'ячий табір, як і раніше дівочий, закінчився відповідною програмою та пописом таборовиків на площі біля віллі „Львів", у якій табір був приміщений та в якій тепер приміщені учасниці курсів українознавства. Програму закінчення дитячого табору започаткувала керівничка цих таборів п-ні Іванна Цісик, вітаючи приявних представників УНСоюзу з гол. предсідником Йосипом Лисогором на чолі, та батьків дітей. Вся програма і попис таборовиків були під знаком Шевченківського року, як таборовики деклямували головно Шевченківські вірші. Співи українських пісень та вільноручні вправи і вежі таборовиків виповнили програму попису. Батьки і гості з подивом довідались, що деякі з дітей, що тепер деклямували Шевченківські вірші та співали українських пісень, не знали слова по-українськи, як їхні батьки привезли їх до табору. До батьків і дітей коротко промовив п. Йосип Лисогір, дякуючи виховниці і її помічникам та помічницям за прямо неймовірні результати табору, що їх видно було не тільки по здорових, засмалених на вітрі, у воді і на сонці обличчях таборовиків, але у першу чергу по тих знаннях, радості і дисципліні, що їх виявили таборовики під час попису. Закінчено імпрезу молитвою, спущенням американського і українського прапорів з таборового машту при співі „Гей у лузі червона калина".

Уряд плянує збільшити збройні сили країни на 185,000 вояків

Вашинґтон. — З урядових кол повідомляють, що Президент плянує збільшити збройні сили ЗДА тільки на 185.000 вояків, а не на 225.227, як плянували попереднього тижня. В Пентаґоні не є задоволені з цієї зміни Президентового становища і називають її „ваганням" уряду в цій важливій справі. Головно представники армії хотіли відразу збільшити стан її до одного мільйона, згідно з первісним урядовим пляном. Представник уряду заявив, що „армія дістане більше аж тоді, коли ситуація погіршиться". Секретар оборони Роберт МекНамара противиться збільшуванню армії поважнішим числом рекрутів. Початково говорили, що армію мають збільшити на 133.000, а тепер те число зменшили на половину.

Айзенгавер підтримує проєкт створити Аґенцію Миру і Безпеки

Вашинґтон. — Колишній президент Айзенгавер добровільно підтримав проєкт президента Кеннеді зорганізувати Роззброєневу Аґенцію ЗДА в справах Світового Миру і Безпеки. Завданням цієї аґенції буде займатися справою роззброєння та вести досліди над справою контролі атомової зброї. В політичних колах гадають, що підтримка колишнього президента Айзенгавера допоможе прихильникам Кеннеді ухвалити законопроєкт про цю аґенцію. Кеннеді вніс законопроєкт в цій справі ще 29-го червня, і досі нічого не зроблено, щоб здійснити урядову пропозицію. Але Конґрес мусів би дуже поспішати, щоб ще в цьому році ухвалити закон про організацію цієї аґенції, бо перед Конґресом вже немає навіть місяця праці. През. Кеннеді просив демократичних конґресових провідників, щоб старалися в цьому році вирішити справу цієї Аґенції.

ЗАХІДНІ МІНІСТРИ РІШИЛИ В ПАРИЖІ ЗБІЛЬШИТИ ВІЙСЬКА В ЕВРОПІ І ПЕРЕВЕСТИ ПЛЕБІСЦИТ В ЗАХ. БЕРЛІНІ

Міністри західніх великодержав прибувають до Парижу на конференцію в справі Берліну. Зліва — державний секретар ЗДА Дін Раск, з правого боку — секретар закордонних справ Великої Британії лорд Гюм.

Париж. — Міністри закордонних справ ЗДА, Англії, Франції і Західньої Німеччини, зібрані від минулої суботи на спільній конференції у Парижі, ще не закінчили своїх нарад, які мали продовжуватись в понеділок і, мабуть, у вівторок 7 і 8 серпня ц.р. Однак вже у перших дводенних нарадах, ведених у повній згоді й гармонії, вирішено побільшити збройні сили НАТО в Західній Европі і передати цей проєкт на затвердження решти 11-х членських держав Організації Північно-атлантійського пакту (НАТО), в найближчий вівторок. За пресовими інформаціями, 21 існуючих дивізій НАТО мають бути доведені до повного бойового стану, себто побільшені на кругло 85.000 вояків. ЗДА заявили готовість вислати в разі потреби до Европи додаткових шість панцерних дивізій і дві дивізії морської піхоти. Англія має доповнити свої війська в Західній Німеччині до стану 55.000, а Західня Німеччина має довести до повного стану своїх теперішніх сім дивізій, приспішити формування восьмої та, можливо, дістати від НАТО дозвіл на формування також дев'ятої дивізії. Західня Німеччина повідомила про готовість замовити в ЗДА й Англії нові великі транспорти модерної зброї. Крім військових заходів, конференція західніх міністрів вирішила — на внесок Західньої Німеччини й за згодою західньо-берлінського посадника — перевести в Західньому Берліні з його 2.200.000 мешканцями плебісцит, чи ті мешканці бажають собі, щоб у Західньому Берліні перебував надалі військовий гарнізон з частин ЗДА, Англії і Франції, тепер силою 5.500 вояків. Позитивна відповідь берлінців, яка прийде понад усякий сумнів, дасть поважний моральний атут Заходові в його боротьбі проти комуністичних старань загарбати Західній Берлін. Західні міністри рішили теж, що у випадку односторонього підписання договору між Совєтським Союзом і Східньою Німеччиною — західньо-европейські держави поведуть економічні санкції супроти Східньої Німеччини та, мабуть, і інших сателітних держав і тому вже від тепер західні держави будуть приготовлятись до заступлення тих своїх сателітських ринків збуту іншими ринками. Зате рішено не звертатись до Хрущова з конкретною пропозицією щодо нових переговорів, дармащо не виключається їх можливість осінню цього року, у зв'язку з звичайною Генеральною Асамблеєю ОН. За підставу можливих нових переговорів західні міністри визнали „взаємну пошану та відсутність будь-яких твердих передумов". Західні міністри потвердили, що не може бути мови, щоб Захід погодився на проєкт Хрущова щодо підписання мирового договору з двома Німеччинами та перетворення Західнього Берліну у „вільне місто", але офіційний комунікат появиться щойно з закінченням Паризької конференції.

Тунісія дістала 28 міл. дол. від СССР і заяву підтримки в ОН

Туніс. — Туніський міністер закордонних справ Садок Моккадем, який був першим високим туніським урядовцем, що відвідав в минулому тижні Москву, дістав від Хрущова запевнення, що СССР допоможе Тунісії „всіми можливими способами", щоб позбутися французів з морсько-летунської бази в Бізерті, спір за яку є тепер на форумі Об'єднаних Націй. Водночас большевики дали Тунісії позитивну відповідь на її подання, зголошене ще весною цього року щодо фінансово-технічної допомоги. СССР призначив Тунісії 27,750.000 дол. на будову трьох гребель та створення нової технічної школи в Тунісії.

Група українських артистів з Торонта з великим успіхом виступила на Союзівці минулої суботи

Союзівка, Кергонксон. — Сотні осіб з багатьох стейтів ЗДА і провінцій Канади, що перебували з кінцем минулого тижня на цій оселі, довгими й ентузіястичними оплесками все наново викликали на естраду біля Клюбу „Веселка" групу українських артистів з Торонта, що виступили тут в рямках щотижневих культурно-мистецьких і розвагових імпрез минулої суботи, 5-го серпня ввечері. Група включала таких відомих ще з рідного краю, як і з мандрівки по світі артистів як баритон Київської опери Григорій Ярошевич-Манько що виконав ряд головно гумористичних пісень, його дружину - піяністку Антоніну Ярошевич, що акомпаніювала артистам, сопран Наталку Баумш та акторів гумористів Юрія Бельського і Володимира Довганюка, що виступали в ролях Саливана Глека і Селепка Лавочки та в своїх скечах пропонували американським українцям перевезти їм до Вашинґтону пам'ятник Т. Шевченка з Вінніпеґу („ми в Канаді побудуємо собі інший!") або побудувати їх хмародер з їхніх численних організацій.

Григорій Ярошевич-Манько

СОВЄТИ ВИПУСТИЛИ ДРУГОГО АСТРОНАВТА В ОРБІТУ ЗЕМЛІ

Москва. — В неділю дня 6 серпня ц. р. в Совєтському Союзі випущено в орбіту Землі нового совєтського сателіта з людиною всередині. Новому сателітові надано назву „Восток II" і в ньому відбув лет навколо Землі майор Герман С. Тітов. Після випущення в орбіту сателіт з майором Тітовим пролетів 17 разів навколо Землі, окружляючи Землю кожних 88 мінут. Згідно з повідомленням московського радіо, приземлився „Восток II" в понеділок ранком дня 7-го серпня, після 25 годин лету на висоті 111 до 160 миль із скорістю 17.750 миль на годину. Важить новий совєтський сателіт 10.430 фунтів, на 30 фунтів менше, як важив „Восток I", що ним відбував свою кругосвітню подорож майор Юрій Ґаґарін. Під час свого лету майор Тітов комунікувався з Землею, повідомляючи, що він почувається добре і що він має змогу контролювати лет своєї космічної кабіни і кермувати нею в космічних просторах. Випущено „Восток II" з якогось невизначеного місця в Казахстані й осів він теж мабуть у Сибірі в ближче невизначеному місці. Майор Тітов має 26 років і є сином сибірського вчителя. Згідно з висиланими із своєї космічної кабіни повідомленнями, майор Тітов відбував свій лет цілком нормально, їв обід і вечерю і спав сім і пів години. Під час його лету над Совєтським Союзом совєтські телевізійні стації передавали телевізійний образ „усміхненого і спокійного обличчя майора Тітова". Під час свого четвертого лету навколо Землі і в момент перелету над рівником майор Тітов предав повідомлення, що він добре витримує втрату ваги і в дальших звідомленнях прирівнював себе до орла, кажучи, „говорить орел" і що „лет проходить знаменито". Під час його сну за його пульсом і биттям серця стежили телеметричні інструменти, передаючи відповідні дані на Землю. Температура в кабіні Тітова була нормальна і виносила від 68 до 71.6 ступенів. Вологість виносила 70%. Під час своїх летів навколо Землі „Восток II" перелітав над усіма континентами, в тому теж і над З'єдиненими Державами Америки. В політичних колах пов'язують випущення другого астронавта в орбіту Землі із заповідженою промовою Хрущова, в якій він має виступити з дальшим рішучим домаганням безумовного виконання совєтських вимог щодо Німеччини і Західнього Берліну. Політичні обсерватори вважають, що цей лет розрахований передусім на пропаґанду совєтської ракетної могутности в той час, як західні держави — у відповідь на совєтські вимоги щодо Берліну — почали підсилювати свою збройну готовість.

Нова совєтська нота лається на „мілітаризм" Німеччини і НАТО

Москва. — Остання совєтська нота, передана трьом західнім амбасадорам в минулий четвер 3 серпня ц. р. у відповіді на західню ноту з 17 липня ц. р., яка в свою чергу була відповіддю на меморіял Хрущова, переданий у Відні през. Кеннеді 4 червня ц. р., підтримує в цілій ширині давнє становище Совєтів в справах Німеччини й Берліну. Львина частина тієї великої ноти, оприлюднена в минулу суботу, присвячена лайці проти Західньої Німеччини, як нібито головної сучасної загрози світовому мирові, при чому совєтська нота заперечує, наче б можна вірити миролюбності Західньої Німеччини і її канцлера Конрада Аденауера та мирному оборонному характерові Північно-атлянтійського пакту (НАТО). Совєтська нота роїться від характеристичних для комуністичної пропаґанди висловів і зворотів, при чому НАТО це „аґресивний" бльок, в ЗДА правлять „мілітаристи" й „капіталісти збройного промислу", а Західня Німеччина — це осідок „реваншизму". Продовжування теперішнього стану це в очах Москви „запрошування німців до реваншу і запевнювання їм безкарности". Тому совєтська нота підтримує вимогу підписання мирового договору з двома Німеччинами і перетворення Західнього Берліну у „вільне місто", рішуче відкидаючи з'єдинення Німеччини на базі всенародного плебісциту. З'єдинення Німеччини — це, за твердженнями совєтської ноти, „внутрішня справа німців", яку вони мусять полагоджувати розмовами в свому гурті, себто переговорами між Західньою і Східньою Німеччинами. Хрущов твердить, що він не хоче розв'язати німецьку проблему на власну руку, тому поручає західнім державам зробити це разом із ним, але приписує собі „право" зробити це у випадку відмови збоку Заходу. Ця нова совєтська нота не пропонує ніякого часу ні місця для нових переговорів, тільки загально заявляє готовість повести їх на базі давньої совєтської вимоги тривкого поділу Німеччини й леґалізації Східньо-німецького совєтського сателіта. Зрештою, ця нота втримана знову в ароґантному тоні большевицької пропаґанди.

У СВІТІ

● **У Ґерґісвілі в Швайцарії,** де сталася в минулому тижні автобусова катастрофа, що в ній згинуло 16 американських туристів, віднайдено той автобус на дні озера у глибині 180 стіп. Зробив це швайцарський нурець Зіґфрід Навман. Сталевими линвами витягнуть автобус, але, мабуть, всіх тіл затоплених осіб, там не буде.

● **В м. Осака в Японії** невідповідна поведінка поліції після автомобільного випадку, в якому водій вбив старшого віком прохожого, спричинила справжній бунт. Обурена юрба счинила спонтанну демонстрацію, прийшло до сутичок з поліцією, які з черги довели до страйку і ще нагальніших демонстрацій. Треба було врешті змобілізувати 5.000 поліцистів для привернення спокою. Було понад 500 ранених, в тому понад половину поліцистів, а також багатьох журналістів і фоторепортерів.

● **Тунісія відновила** дипломатичні взаємини з З'єдиненою Арабською Республікою, після того, як през. Ґамаль Абдель Нассер заявив свою солідарність з Тунісією проти Франції у французько-туніському спорі за порт і летовище в Бізерті. У 1958 році Тунісія зірвала з Арабською Республікою взаємини через підтримування тією республікою революційних туніських емігрантів, ворожих режимові президента Бурґіби.

● **Франція** рішила приспішити сплату своїх державних боргів. Вона заявила, що $300 мільйонів сплатить передтерміново, — з чого найбільше скористають Англія і Західня Німеччина. Різні чужі держави позичили були Франції гроші для рятування її господарки і валюти. Державний борг Франції становитиме ще $1.800.000.000, але її фінансова ситуація значно поправилась.

● **В Дамаску,** столиці Сирії, яка є складовою частиною З'єдиненої Арабської Республіки, буцім-то виявили існування „фашистської" шпигунської організації, яка діяла у користь — Ізраїлю „й інших чужинних держав". Сирійська преса, що підлягає строгій цензурі, ніяких ближчих подробиць не подала.

● **Ґанський президент** Кваме Нкрумаг, який об'їздить комуністичні країни, прибув до Східнього Берліну і дістав від німецьких комуністів почесний докторат в університеті Гумбольдта. Нкрумаг заявив, що він не приїхав шукати для Ґани допомоги, тільки торговельних зв'язків. Із Східньої Німеччини він вернувся до Праги, де перебуває довший час на переговорах з чеськими комуністами.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Міжнародний хаос

Найбільший успіх комунізму в тому, що йому вдалося не тільки розколоти світ на два взаємносуперечні під ідеологічним і політичним оглядом табори, але і посіяти в ньому те зерно хронічного неспокою, з якого виростають раз-у-раз нові конфлікти, нові гострі суперечки. Центральною проблемою є ніби холодна війна між Сходом і Заходом, а в цій війні, зродженій з післявоєнного імперіялістичного наступу Москви, головне місце займають поділена Німеччина й поділений Берлін. Але поруч із цією центральною проблемою є десяток інших, з яких кожна спричиняє новий біль голови дипломатам. Наприклад, скільки треба було труду, щоб зльокалізувати справу Конґа. Поруч із Конґом, де все ще перебуває близько 20-тисячне військо Об'єднаних Націй, утримання якого щораз підвищує дефіцит в касі ОН, триває хаос в Ляосі, що його не всилі припинити Женевська конференція, на яку допущено аж чотири комуністичні делеґації. У Північній Африці, де вже шість років триває французько - арабська війна в Альжирі, не зважаючи на двократні переговори про її закінчення, несподівано прийшло в Тунісії до справжнього бою за місто Бізерту, в якому згинули 600 тунісців і невідоме число французів. Куба не перестає бути боляком американського континенту. Індонезія приспішеним темпом зброїться проти Голляндії у спорі за Західню Гвінею, а Портуґалія висилає нові континґенти війська для збереження спокою в Анґолі. Тільки рішучість Англії зліквідувала небезпеку війни у зв'язку з Кувайтом. Неспокій в азійсько - африканських країнах дає нагоду Хрущову виступати в ролі речника свободи колоніяльних народів, — всіх поза країнами, що їх завоювала Москва.

Ліквідація решток колоніялізму з минулого сторіччя при нетерпеливості даних колоніяльних народів і племен, підсичуваній комуністами, викликає гострі потрясення: заворушення, бунти, відплатні репресії і міжнародні процеси. Об'єднані Нації давно перестали бути тереном, де можна розв'язувати конструктивно всі такі проблеми, поминувши вже те, що вони цілком безсильні зрушити з мертвої точки найкардинальнішу проблему роззброєння, неможливого в часах постійного міжнародного напруження. Об'єднані Нації стали проблемою самою для себе. З одного боку саботує ОН Москва, старуючись перетворити їх у знаряддя власної політики і тому безперервно атакуючи ґенерального секретаря. З другого боку бльок 40 азійсько - африканських народів, що хитається поміж Заходом і Сходом, старається тягнути зиски від Москви й Вашинґтону і, керуючись льокальними азійсько-африканськими інтересами, не зацікавлений у розв'язанні ґльобальної проблеми — знищення комунізму. У цій ситуації до розміру великих проблем виростають такі справи, як прийняття до ОН Мавританії або справа членства комуністичного Китаю чи московського сателіта — Зовнішньої Монголії. У зв'язку з приїздом до Вашинґтону віце - президента Вільного Китаю виявились розбіжності щодо тактики в цих справах у самому західньому таборі.

Праджерелом міжнародного хаосу є таки комуністичний імперіялізм. Бо коли б не було його, то ні у Південній Кореї, ні в Туреччині чи в південно-азійських країнах не приходили б до влади ґенерали й маршали, які мусять пропинювати демократичні свободи, бо ці свободи використовують комуністи для своїх власних цілей. Загальна атмосфера неспокою, напруження, провізорії породжує нездорові внутрішньополітичні відносини в різних країнах. Захід вживає гарячкових заходів, щоб прояснити той хаос. До них належать теперішні дві великі конференції: західніх міністрів закордонних справ у Парижі і Організації американських держав у Монтевідео. Але, очевидно, треба чогось більше, як конференційних з'їздів, щоб зліквідувати праджерело сучасного зла — московський комуністичний центр.

Конференція в Монтевідео

Міжамериканська економічна конференція, що почалася в Монтевідео, столиці Уруґваю в суботу 5-го серпня і триватиме до 16 серпня, привертає увагу політичного світу не менше від останніх нарад Европейського Спільного Ринку, під час яких Велика Британія сповістила про своє рішення приєднатися до цієї Европейської Спільноти. Від успіху конференції в Монтевідео залежатиме не лиш економічна співпраця між країнами Південної Америки і ЗДА, але й у великій мірі розвиток політичних подій в Західній гемісфері, — конкретно, чи схоче Південна Америка далі співпрацювати із ЗДА, чи пробуватиме сходити на торовані комуністичною пропаґандою стежки просовєтського „кастроїзму".

Розуміючи всю вагу господарської стабілізації держав Південної Америки, ЗДА приготовилися до економічної конференції в Монтевідео ґрунтовно. Вихідною базою для встановлення напрямних цієї стабілізації і зв'язаної з нею господарської підтримки для південноамериканських країн є опубліковане недавно амбасадором ЗДА в Об'єднаних Націях Адлеєм Стівенсоном звідомлення з його червневої поїздки по 10 країнах Південної і Середущої Америки, в якому він з'ясував не тільки політичну й господарську ситуацію в Південній Америці, але й подав суґестії щодо майбутньої американської політики в цьому напрямі. У своєму звідомленні Стівенсон висловив конечність американської і місцевої широкої акції для боротьби із „стаґнацією та соціяльним занепадом" і проведення таких господарських реформ, які б дали упослідженим верствам населення віру в можливість життя і добробуту в умовах вільної демократії. Якого великого значення надає цій американській економічній конференції американський уряд, свідчить і той факт, що для участи в цій конференції виїхала під проводом секретаря скарбу Діллона 42-членна делеґація, складена з найвидатніших експертів у південноамериканських справах.

Міжнародний комунізм свідомий теж ваги цієї міжамериканської конференції, що може стати початком нової ери в історії Південної Америки, початком закріплення тісної економічної співпраці між усіма державами Західньої гемісфери. Не маючи можливости брати безпосередньої участи в конференції, Москва докладає всіх зусиль, щоб її хоч частинно ударемнити. Особливе завдання в цьому напрямі одержала Куба, представник якої, закаптурений комуніст і завзятий прихильник співпраці з Совєтським Союзом та іншими країнами комуністичного бльоку, Ернесто Гевара, приїхав до Монтевідео, як він сам заявив, „для протидії спробам американських імперіялістів підкорити ще більше Південну Америку своїй економічній владі". У зв'язку з тим мають свою вимову прокастрівські та антиамериканські демонстрації, влаштовувані уруґвайськими комуністами напередодні відкриття конференції в Монтевідео. Без сумніву, Москва поведе ще й чимало дипломатичних заходів, щоб наставити неґативно також і інші південноамериканські делеґації до можливостей господарської відбудови Південної Америки й американської допомоги. Для цього комуністи зуміють використати всі можливі засоби й моменти, включно з прихильністю до „революційних реформ" Кастра і споводним ресентиментом південноамериканських народів до політичного й економічного „зверхництва" ЗДА.

З усіх цих оглядів ситуація в Монтевідео легкою не буде. Проте, найбільшою перешкодою для успіху цієї конференції можуть бути не такі чи інші комуністичні підлазки й акції, як небажання провідних верств деяких південноамериканських держав добиватися господарського уздоровлення і започаткувати суспільні реформи власними силами, не чекаючи на американську допомогу, що її ЗДА не збираються нікому силою накидати, але готові, згідно з заявою президента Кеннеді, давати усім, хто хоче сам собі допомогти.

Б. Галайчук

„ЕКОНОМІЧНО НЕДОРОЗВИНЕНА ЧАСТИНА ЗАХОДУ"

Буенос Айрес. — У той самий час, коли бразилійський президент Жаніо Квадрос — досить загадкова фіґура — йде повною парою на розбудову дипломатичних взаємин з комуністичними державами, арґентинський уряд поважно зменшив персонал комуністичних амбасад і посольств. Можливо, що плянує він і якісь дальші заходи в тому напрямі, бо появилася вістка, що ще в січні дипломати неназваної комуністичної держави вели шпигунську акцію на південному кінці арґентинської території. І рівночасно появилася вістка, що міністер внутрішніх справ висловився за створення в Буенос Айресі торговельного представництва т. зв. Китайської Народної Республіки.

Чому? Бо та республіка — пояснюється в комунікаті міністра — „розгортає дуже широкий потенціяльний ринок для наших хліборобських та скотарських продуктів . . . Попит може зрости, з огляду на недавню посуху в тій країні".

Чому саме тепер прийшло зацікавлення китайським ринком? Чому Арґентина досі обходилася без нього? „Сьогодні — читаємо в комунікаті — арґентинське сільське господарство загрожене щораз більше зростаючими труднощами у збуті продукції на світових ринках. Обмеження, недавно введені найбільш упромисловленими державами, загрожують замкненням доступу арґентинської продукції на її традиційні ринки". При цьому комунікат покликується на тенденції таких реґіональних об'єднань, як Европейська Господарська Спільнота і Европейська Асоціяція Вільної Торгівлі.

Про що йде? Щоб зрозуміти мотиви нав'язання торговельних взаємин з червоним Китаєм, тобто труднощі арґентинської зовнішньої торгівлі, треба згадати ще один документ: арґентинську ноту, переслану 18-го липня конференції міністрів закордонних справ Европейської Господарської Спільноти, яка відбувалася в Бонні. А щоб зрозуміти останню, треба почати від інформацій про характер арґентинської закордонної торгівлі.

Як відомо, Арґентина — одна з найбільших „житниць" світу, що від кінця минулого сторіччя змагається за перше місце в продукції м'яса, вовни, пшениці і кукурудзи. Її залежність від експорту наявна. Від 1890 до 1930 рр. Арґентина легко і з користю для себе збувала свою сільсько - господарську продукцію в Західній Европі, зокрема у Великій Британії, осягнувши економічний поступ, незнаний у решті Латинської Америки. Та коли той ринок звузився, у висліді кризи 1930-их рр., вона відчула це дуже болюче. Українські емігранти донині згадують з жахом тогочасне безробіття.

У висліді повоєнної недостачі девіз — стверджується в згаданій арґентинській ноті — західньоевропейські держави ввели були кількісні обмеження та дискримінації в імпорті. Можна було сподіватися, що їх скасують, блискуче перевівши господарську відбудову, і що відкриється північноамериканський ринок, у висліді не менш блискучої господарської експансії ЗДА. На жаль, ті сподівання не оправдалися, навпаки, Арґентина загрожена тепер ще більшою дискримінацією.

На недавній конференції у Стокгольмі проголошено т. зв. „спільну хліборобсько - скотарську політику" Европейського спільного ринку, в якій дається першенство країнам Британського Коммонвелту; а відомо, що Канада, Австралія та Нова Зеляндія — найнебезпечніші суперники Арґентини на світових ринках. Арґентина загрожена втратою свого традиційного терену збуту, Західньої Европи, і не має змоги заступити його американським тереном. Під натиском сенаторів із скотарських стейтів Середнього Заходу, ЗДА не імпортують арґентинського м'яса, куди дешевшого, як місцеве. Що гірше, тепер латиноамериканський ринок насичується продуктами, що їх дарують ЗДА в рамах відомої акції „харчі для миру". Отже, ЗДА завдають прикрий удар Арґентині.

Існує тенденція поширити організацію Европейської Господарської Спільноти до розмірів атлантійської, приймаючи до неї ЗДА й Канаду. Арґентину не допущено до підготовчої праці в цій справі, як теж і до т. зв. Групи Помочі у Розвитку, створеній в лоні згаданої вище організації.

„З цього виходить, — читаємо в арґентинській ноті, — що передові держави Заходу рішили не допускати до співпраці в плянуванні та здійсненні їхньої господарської політики єдиної економічно недорозвиненої частини Заходу. Дискримінація, яку важко оправдати сьогодні, коли виринає потреба скріплення солідарности вільного світу".

Залишімо на боці питання, чи справді Арґентина належить до економічно недорозвинених країн (на наш погляд, правильніше було б говорити про „інтелектуальний недорозвиток" деяких арґентинських керманичів), чи стає у їхній ряд навмисне, щоб могти говорити як речник всієї Латинської Америки. Для нас наведена арґентинська нота цікава з іншого погляду: вона ставить руба питання дефініції таких понять, як „Захід" і „вільний світ"; вона вказує на небезпеку визначувати ті поняття традиційним капіталістичним критерієм, тобто рівнем упромисловлення. Бо якщо той критерій не підпаде радикальній ревізії, тоді латиноамериканські народи дійдуть остаточно до висновку, що вони в першу чергу недорозвинені, а щойно на дальшому пляні — західні. Дійдуть до висновку, що не варто вмирати за західній „Данціґ", — що може краще творити спільний фронт з „гнаними й голодними" народами Азії та Африки — так, як це робить Жаніо Квадрос.

Коли перед Арґентиною замикається її традиційні ринки, перед нею відкривається неминучий шлях до Пейпінґу.

ВОЄННІ МРІЇ ГІТЛЕРА

Мюнхен. — „Книги мають свою долю" — така є давня римська приповідь. Цими днями у видавництві Мюнхенського Інституту сучасної історії вийшла книга А. Гітлера, яку він написав ще 1928 року, але яка, з різних причин, не була за життя автора опублікована. Ця книжка пролежала в манускрипті аж до 1961 і вийшла друком аж тепер, як історичний документ.

Постає питання: чому Гітлер, написавши свою другу книжку, як доповнення до першої, що звалася „Моя боротьба", не дав її до друку ні перед захопленням влади в Німеччині, ні після того, як став диктатором. Перешкодою для видання цієї книжки були насамперед фінансові клопоти видавництва: „Моя боротьба", яка після захоплення Гітлером влади 1933 року друкувалася в кількох мільйонах примірників, перед тим продавалася мляво, і партійне видавництво боялося рискувати, друкуючи нову книжку того самого автора. Пізніше, з причин політичних, сам автор залишив думку цю книжку друкувати. Адже ж у ній повно нападів на партію німецьких націоналістів, що була під проводом Гуґенберґа, а тим часом довелося Гітлерові вступити з цією партією в коаліцію, бо тільки з цією умовою президент Гінденбурґ призначив 1933 р. Гітлера головою уряду Німеччини.

Також рясно в цій книжці Гітлера нападів на Англію, з якою він, однак, сподівався дійти до згоди. Войовничі пляни, що містилися в цій Гітлеровій книжці, могли викликати невдоволення серед командирів армії, які були за те, щоб Німеччина залишалась вірною союзові з Совєтською Росією (договір в Рапалльо 1922 р.).

Які ідеї розвивав Гітлер у своїй книжці? По суті в ній немає нових думок, які не були б висловлені в „Моїй боротьбі", тільки що ці думки висказані виразніше, гостріше. „Моя боротьба" має основну ідею — поширення „життьового простору" Німеччини на Схід, коштом слов'янських народів. Гітлер проповідував „ґерманізацію землі", а не людей: люди „нижчої раси", в першу чергу жиди на Україні, мали бути винищені.

„Націонал - соціялістичний рух знає тільки розширення власного народу", —, писав Гітлер у своїй свіжоопублікованій книжці. Щоб цього розширення досягнути, Гітлер знав тільки один спосіб: систематичні війни. Війну він включав в „природну, навіть самозрозумілу систему ґрунтовного, заснованого на добрій базі тривалого розвитку". Таким чином в уяві Гітлера війна мала б іти за війною, і на цю війну німецький нарід мусів би платити свій „податок кров'ю".

„Ми підемо в наступ, однаково, чи він спиниться за 10 чи за 100 кілометрів від наших теперішніх кордонів. Бо як тільки ми здобудемо перемогу, це буде щойно вихідною точкою для нової боротьби".

З такою програмою опанування світу шляхом воєнного підбою Гітлер не міг договоритися з Англією чи з іншими европейськими державами. Адже ж хоч він писав, що його „місією" було знищення большевизму, кожному розумному політикові було ясно що запанувавши на Сході Гітлер обернув би свої сили на Захід, щоб розбити Францію і Англію.

В книжці Гітлера виразно сказано, що він уважав для себе за „щастя" панування большевиків в СССР, бо через те союз між Німеччиною і Росією не може бути міцний і довготривалий. Окрім того під большевицьким режимом в Совєтському Союзі маси були настроєні проти диктатури і цим ослаблявся їх патріотизм супроти німецької аґресії. Правда, 1939 року Гітлерові довелося вступити в союз з Сталіним, але він при першій нагоді вернувся до пляну — „натиску на Схід" 22-го червня 1941 року.

Ідея здобуття „життьового простору" для Німеччини була „невідлучною ідеєю" (ідею фікс) для Гітлера. Ця психоза повела його до воєнних авантюр, які мусіли кінчитися катастрофою для нього. Але цьому „одержимому" здавалося, що не він, а всі інші ненормальні. Про німецький уряд 1928 р. він писав:

„Це зовсім ніяка честь для народу бути під владою божевільних". Свята правда. Але тут Гітлер мимоволі писав про себе самого.

П. А.

Критикують урядовий законопроєкт про радіяційні сховища

Вашинґтон. — В Палатній Підкомісії Військових Операцій члени цієї підкомісії критикували урядовий законопроєкт про побудову протирадіяційних сховищ, заявляючи, що цей проєкт є недостатній. Уряд пропонує в цьому фінансовому році видати на цю ціль $ 207 мільйонів. В цій справі зізнавав директор Уряду Цивільної і Оборонної Мобілізації Френк Б. Елліс, який сказав, що уряд хотів би заохотити населення до того, щоб воно само будувало сховища. Але голова підкомісії конґресмен Чет Голіфілд заявив на це, що це замало, бо добровільно тільки один відсоток населення зрозуміє потребу протирадіяційних сховищ і їх побудує. Голіфілд домагався, щоб уряд сам подбав про будову сховищ і щоб запропонував більше фондів на цю ціль. Конґресмен-демократ із Тексасу Джо М. Кілґор остерігав, що вже давніше уряд плянував залишити справу сховищ цивільному населенню, і пройшли довгі роки, а населення нічого не зробило в цій справі. Конґресмен Кілґор побоюється щоб ця сама історія не повторилася і тепер. Директор Елліс відповідав на критику конґресменів, заявляючи, що уряд турбується цією справою, яка не виглядає так трагічно, як її представляють члени підкомісії.

РОЗЧИНЕНЕ ВІКНО . . .

Розчинене вікно у дощ
і вечір.
Співає дівчина в яснім вікні.
Я слухаю, і падають мені
Каштанів білі пелюстки
на плечі.
А в пісні тій хвилює
кожний звук —
Жага, і жаль, і мріяння
дівочі.
Летить мелодія в обійми
ночі
І пелюстками падає на брук.

ПЕТРО ВІВА

Ярослав Гриневич

Коли в житті приходить — осінь...

Чудова природа у горах, де „Союзівка". Медові пахощі б'ють із квічастих левад, запах сосон, смерек, ялівцю і кипарису зливаються в одну симфонію — симфонію життя. Звідси маєстатичний вид на вінок гір, що синіють у далечі. Колишуться ритмічно від подуву вітру зелені вахлярі листя кленів, дубів, берез. Ще трохи, трохи, і все листя пожовкне, побагриніє й дерева стоятимуть, мов великі китиці чудового цвіту.

Такий то закон природи — восени.

Так і в людськім житті, коли приходить осінь — старість. Ми стрічаємо їх, у наших буднях — людей на грані життя: волосся припорошене срібними нитками, розумний погляд очей, спокійна, зрівноважена поведінка — як тих мудреців, що зберігають в собі великий скарб — досвіду і мудрости, призбираних на протязі довгих років.

Ви знаєте їх: це українці-майнери з далекої Пенсилвенії, що провели своє трудолюбиве життя у підземеллі, добуваючи для нас „чорне золото"-вугілля; це дроворуби з пралісів Канади; це ті наші фармери, що мусіли заміняти батьківську землю на тутешню, щоб тут вести далі хліборобське діло; це ті робітники, які за фабричними станками творять мозолястими руками продукти промислу; це ті наші вчені і мистці, які працюють не раз у злиденних умовинах, творячи наукові і мистецькі цінності; це ті вчителі, що виховали покоління молоді; це ветерани, українські комбатанти, що в останніх десятках років творили геройський епос визвольних змагань українського народу; це найстарше покоління тієї частини нашого народу, що після окупації рідних земель вчинила „ексодус" — вихід у чужі країни, зокрема у гостинну землю ЗДА.

Книга життя кожного із тих старших віком, — як каже гуцул „давних" — наших громадян має прецікаві сторінки. Їх варто списати для науки прийдешніх поколінь. Бо історія народу складається з історії поодиноких його громадян. „Інтеліґенція, застанова і осуд знаходяться у старших чоловіків, і, якби не було цього, ніколи не могли б існувати держави" — каже римський філософ Марко Тулій Ціцеро (106-43 перед нар. Христа) у своєму творі „Про старість" — додаючи: „Люблю молодих, у яких є щось старече, так, як люблю старших віком, у яких є щось молодече. Вони наче слідують за максимою, правдою, що тілом може вони старці, але ніколи не будуть такими у своїй душі".

З кожним роком ряди наших старших віком громадян — ростуть. До нашої так званої старої іміграції прилучилась чисельна іміграція нова. Самітні, часто без опіки, зі слабим знанням англійської мови, вони, осягнувши вік емеритів, опиняються у важкому положенні.

Український Народний Союз завжди був і є чулий на потреби нашого громадянства. Не диво, що й справа відповідної опіки над старшими віком ніколи не сходила з його порядку дня, була предметом багатьох нарад і навіть конкретних заходів. З думкою про старших віком була придбана й Союзівка, на якій — як довідуємось — уже, можливо, цієї осени пощастить влаштувати такий азиль — „Дім для старших віком". В ньому, в культурній атмосфері — наші старші віком люди знайдуть поміч, опіку й родинне тепло. Оплата буде мінімальна, а користь із збереження тих людей й помочі у їх важкому положенні — буде для української спільноти велика.

І в добу важкого народного лихоліття, коли наша Батьківщина карається під московсько-большевицькою займанщиною, УНСоюз вплете у свій вінок новий листок заслуги.

Д-р Олександер Ю. Рудницький

ПОХОДЖЕННЯ НАЗВИ Й СЛОВА „УКРАЇНА"

(2)

Життям роду керувало віче, що в ньому брали участь всі члени родового поселення. Рід запевняв безпеку й охорону своїм членам а виключення з родової організації було рівнозначне із загибіллю. Життя поза родовою організацією не існувало, а поняття індивідуальности, „я", було пустим згуком, якщо воно не містилося в понятті роду, — „ми". При такій організації не могло бути й мови про індивідуальне володіння землею і зв'язані з ним поділ і границі.

Цей первобутній соціяльний устрій почав розпадатися, як тільки, внаслідок розростання родів, покращання способів землекористування й появи обміну, виникла потреба ділити землю між поодинокими членами роду. Розподіл землі в індивідуальне користування був початком кінця родової побудови суспільства в економічному аспекті. Всилу таких чи інших обставин у лоні родового поселення почали зростати сильніші господарства, з'явилися відміни економічного порядку, і керування справами громади почало переходити в руки кількох чи навіть одного „знатного мужа", який, організуючи довкільне населення для самооборони й внутрішнього правопорядку, з часом виростав на місцевого князя. Індивідуалізація землеволодіння й диференціяція соціяльної побудови ні в чому не послабили почуття спільности, яке зродилося й виросло в тісному зв'язку з „україною".

Спільність інтересів громади тривала у зміненій вже формі. Хоч спільне володіння землею зникло, праця в полі була плянована спільно громадою, святкування й обряди, зв'язані з релігійними віруваннями, проводилися, як і раніше, спільно. Рівночасно зросли потреби охорони правопорядку всередині громади, як також оборони проти напасників іззовні. Всі ці факти, як також кровне споріднення й почуття безпеки в лоні „своєї" громади, не послаблювали свідомости спільности. „Україна" почала переходити в сферу абстракції для означення не тільки землі, але також людей, що працювали на ній, їхньої організації, спільних зусиль і цілей, почала входити в народню пісню і словесність, а за деякий час стала просочуватися в перші писані пам'ятки староукраїнської літератури.

Соціяльні перетворення, які прийшли на зміну родовому устроєві староукраїнської суспільности, стали пригожим ґрунтом для виникнення першої державної організації України, спертої на принципах феодалізму. Ця організація була накинена українському народові згори, а її носієм стала Київська Русь. Як ми вже згадали, одною з причин занепаду родового устрою була поява товарообміну - торгівлі. Можна припускати, що торгівля виникла і здійснювалася в своїх початках між країнами, які, всилу різниці природного довкілля чи різних стадій культурного розвитку, продукували різні видом товари. Ця „міжнародна" торгівля зумовлювала постання торговельних центрів, які звичайно були сполучені шляхами, найчастіше водними, з іншими подібними центрами обміну. Завдяки своєму географічному положенню, таким центром в Україні став Київ. Як торговельний центр, Київ втягував у свою орбіту населення ближчих і дальших околиць. У Київ звозилося продукти далеких країн Візантії та Сходу. Соціяльні умови, а саме економічна диференціяція тогочасного суспільства, сприяли такому розвиткові. Купецьке „ремесло" виявилося прибутковішим, ніж важка праця хлібороба, і не диво, що багато „знатних мужів", тепер уже великих землевласників, посередньо чи безпосередньо включилися в новий процес економічної діяльности. Купецьке „ремесло" було тісно пов'язане з воєнним „ремеслом", бо, при відсутності державної організації, не могло бути й мови про охорону шляхів і безпеку купців. Створення військової організації для забезпечення торговельної діяльности було для тогочасних купців - воїнів логічною розв'язкою питання безпеки. Розвитком торгівлі вимагав упорядкування правноприватних відносин на охопленій нею території, як також певних міжнародних договорів, які ґарантували б мирний і справедливий обмін товарів. Ті й інші потреби привели до виникнення першої державної організації українських земель, що нею стала Київська Русь.

Згідно з концепціями тогочасного світу, київський князь став власником усіх об'єднаних чи завойованих земель. Як найвищий феодал, він розподіляв землю між членами своєї дружини чи своїми наслідниками, які в свою чергу були зобов'язані виконувати військову службу, збирати податки в користь князя й вести місцеве судочинство. Щоб забезпечити князеві послух населення, як також оборонити землі від зовнішніх ворогів, побудовано укріплені городи з військовими залогами. Ті городи ставали центром економічного й культурного життя довколишніх земель, а рівночасно й символом державної адміністрації й феодального правопорядку.

Із закріпленням феодалізму в Україні, в побудові тогочасного суспільства ясно зарисувалися дві соціяльні верстви: панівна — князь, його дружина та бояри, і підвладна — широкі маси вільних та напіввільних смердів-хліборобів. Поява панівної верстви феодалів зумовила творення нових концепцій про землеволодіння. Для панівної верстви поодинокі землі, що ними наділювано більших чи менших феодалів, ставали їх уділами, князівствами, волостями чи прямо „землями", які діставали назву укріпленого города - центру даної території. Підвладна верства, яка була виключена з цього процесу і якій чужі були поняття політично-державної структури, берегла в серцях пам'ять про старовинну „україну", землю, що її засвоїли своєю працею їхні прадіди. Такий двоподіл понять про землеволодіння поволі закріплювався в уяві тогочасного суспільства, віддзеркалюючи різницю між городом і довколишніми землями, між посілостями боярратаїв, між панівною й підвладною верствами.

(Далі буде)

ДРУГА СЕСІЯ КОНГРЕСУ УКРАЇНСЬКОЇ ВІЛЬНОЇ НАУКИ

Управа Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗДА подає до відома програму другої сесії Конгресу Української Вільної Науки, що відбудеться в днях 9-10 вересня 1961 р. в Колумбійському Університеті та в Українському Інституті Америки в такому порядку:

Субота, 9-го вересня 1961 р., год. 9-12 перед полуднем:

Відкриття Другої Сесії Конгресу Української Вільної Науки та Пленарна Конференція.

(Колумбійський університет — Філософічна Авдиторія).

Другу Сесію Конгресу Української Вільної Науки відкриє президент Наукового Товариства ім. Шевченка та голова НТШ в ЗДА — проф. д-р Роман Смаль-Стоцький. Після відкриття відбудеться Пленарна Конференція, в якій візьмуть участь з доповідями такі члени НТШ:

проф. д-р Матвій Стахів — Совєтська державність в Україні в юридичному і соціологічно-політичному аспекті;

проф. д-р Василь Стецюк — Клясична освіта в Україні в минулому і сьогодні;

проф. д-р Осип Андрушків — Математика в УССР сьогодні;

проф. д-р Микола Чировський — Меркантилізм в Україні на переломі 17 і 18 ст.;

д-р Богдан Винар — Стан економічної науки в Україні в 50-их роках;

Пленарною Конференцією проводить Президія Конгресу в складі: проф. д-р Роман Смаль-Стоцький, проф. д-р Євген Вертипорох і проф. д-р Матвій Стахів.

Субота, 9-го вересня 1961 р., год. 3.30-7.30 попол.:

Наукові засідання окремих комісій в приміщеннях Українського Інституту Америки.

1. Філологічна Комісія:

Проводять: проф. д-р Кость Кисілевський і проф. д-р Григор Лужницький.

Доповіді:

проф. д-р Василь Лев — Особовість Маркіяна Шашкевича в світлі його творів і творів його сучасників;

проф. д-р Григор Лужницький — д-р Фавст на Україні;

проф. д-р Пантелеймон Ковалів — Системи голосних фонем у слов'янських мовах;

проф. д-р Богдан Дончина — Ідеали середньовічної епічної поезії;

д-р Богдан Романенчук — Український символізм;

проф. д-р Яр Славутич — Епітет у поезії Шевченка;

д-р Степан Самбірський — Розвиток і багатство української мови в 17 сторіччі;

Петро Павлович — Шевченко в сов'єтській середній школі;

д-р Олександер Соколишин — Швайпольт Фіоль, перший кириличний і український друкар у світі, у нових дослідах;

мгр. Роман Кухар — Проблематика україніки в американських бібліотеках.

2. Історична та Економічна Комісія:

Проводять: проф. д-р Матвій Стахів і проф. Микола Величківський.

Доповіді:

проф. Микола Величківський — Сов'єтський експеримент з економістами;

д-р Марія Кобриська — Роля жінки в економіці гетьманської держави;

проф. Михайло Ждан — Україна і Золота Орда. Уваги до нових дослідів;

проф. д-р Теодор Мацьків — Княжий титул Мазепи в світлі його листа до цісаря Йосифа I;

д-р Володимир Трембіцький — Границі української держави в 1917-23 рр.;

д-р Любомир Винар — Дипломатична місія Олександра Комуловича в Україні 1594 р.;

д-р Роман Климкевич — Проблеми українського гербознавства в сучасності;

мгр. Зенон Стефанів — Збройні сили Київської Держави;

проф. д-р Юрій Фединський — Українська територія над Дунаєм;

мгр. Ігор Зєлик — Спроба теоретичного підходу до соціології мистецтва.

3. Правничо-політична Комісія і Комісія Регіональних дослідів:

Проводять: проф. д-р Юрій Старосольський і проф. д-р Олександер Марітчак.

Доповіді:

проф. д-р Юрій Старосольський — Природа міжнародного злочину;

проф. д-р Олександер Марітчак — Міжнародне право і сучасна міжнародна політика; Реформа статуту Об'єднаних Націй;

мгр. Іван Дурбак — Наші монографії і регіональні збірники;

проф. д-р Василь Лев — Проблема регіональних дослідів і публікацій;

д-р Семен Демидчук — Американсько - український правничо - політичний довідник.

4. Математично - фізична Комісія:

Проводять: проф. д-р Юрій Мачук і проф. д-р Володимир Калина.

Доповіді:

проф. д-р Осип Андрушків — Подкійні ряди з додатніми членами;

проф. д-р Юрій Мачук — Вимір повного електричного опору в замороженому стані крови, плязми, розчину калій-хлориду і леду, в залежності від частоти змінного струму і температури;

проф. д-р Володимир Калина — Ідеологічні розбіжності в модерній фізиці;

проф. д-р Павло Шулежко — Узагальнена метода кольокації і її окремі випадні і застосування;

проф. д-р Андрій Дерев'янко — Атомова енергія мирного вжитку в Україні і РСФСР;

проф. д-р Богдан Гнатюк — Застосування ядрової енергії в реактивних моторах.

5. Хемічна Комісія:

Проводять: проф. д-р Микола Зайцев і проф. д-р Іван Олексишин.

Доповіді:

проф. д-р Євген Вертипорох — Хльорування дериватів безазотної кислоти;

проф. д-р Іван Олексишин — Розвиток органічного життя на землі, на основі знайдених скам'янілостей в осадових скалах земської кори;

проф. д-р Микола Зайцев — Нові методи хемічного опрацювання товщів;

проф. д-р Микола Єфремов — Періодична система хемічних елементів — як праобраз світової гармонії;

д-р Орест Попович — Явища флюорисценції в 8-гідроксихінолінових сполуках;

проф. д-р Євген Вертипорох — Провідництво пентахльору антимону в неводних розчинах;

проф. д-р Антін Шутка і п-на Марія Дз. Кравців — Хемічна еволюція — як геохемічний процес.

6 Біологічна Комісія:

Проводять: проф. д-р Олександер Архімович і проф. д-р Іван Розгін.

Доповіді:

проф. д-р Теодор Великохатько — Вплив активної реакції води PH на життя риб;

проф. д-р Олександер Архімович — Проблеми збіжжя та збіжжеві культури в Україні по другій світовій війні;

проф. д-р Іван Розгін і д-р Борис Ваврищук — Соціяльні та психологічні аспекти при вихованні тварин у ЗДА і в Україні;

проф. д-р Іван Розгін і д-р Василь Розгін — Фізіологічна система сполученої тканини організму у світлі вчення О. Богомольця;

проф. д-р Теодор Великохатько — Аналіза води з річки Ріо Ґранде та її доплинів в околицях Сант Павльо;

проф. д-р Нестор Король — Так звана цілина та її рільнича цінність.

7. Медично - лікарська Комісія:

Проводять: проф. д-р Михайло Міщенко і проф. д-р Роман Осінчук.

Доповіді:

проф. д-р Роман Осінчук — Здоровний стан населення Західніх Земель України після прилучення їх до Австрії;

проф. д-р Михайло Міщенко — Гіпнотичний стан і сон, як вираз процесу нервового напняття;

проф. д-р Василь Плющ — Медицина в Україні в добі Шевченка;

проф. д-р Филимон Украдига — Нова гіпотеза про рух рідини в людини і тварини;

д-р Мирослав Лабунька — Николай Судзіловський — перший лікар з України в ЗДА;

д-р Михайло Димідький — Найновіші осяги в дослідах тютюну і проблема пістряка та куреня;

д-р Роман Лисяк — Лікування „герпес сімплекс" хініною.

Неділя, 10 вересня 1961 р., год. 11-12.30 пол.

Засідання Філологічної, Історично-філософічної та Математично - природ. - лікарської Секцій з доповідями, що не могли б бути виголошені в суботу 9 вересня 1961.

Після засідання Секцій відбудеться Кінцева Пленарна Конференція під керуванням Президії, в складі: проф. д-р Р. Смаль-Стоцький, проф. д-р О. Андрушків і д-р В. Шандор з заключною доповіддю наукового референта Світового Конгресу Української Вільної Науки — проф. д-р В. Стецюка про підсумки праці Конгресу в його обидвох Сесіях.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ОПДЛ В ТОРОНТІ

24 червня відбулися в Торонті в Канаді чергові Загальні Збори Об'єднання Працівників Дитячої Літератури ім. Л. Глібова. Подібні чи й тотожні установи існують теж в інших країнах, зокрема в ЗДА, а при ЮНЕСКО існує окремий відділ для справ дитячої літератури. У нас питання дитячої літератури, як окремої ділянки творчости і одночасно як важливого засобу виховання виринуло з особливою гостротою в добі відродження і основоположницею її доводиться вважати Марка Вовчка, яка дала ряд оповідань з призначенням для дітей, і ці її твори для дітей здобули тривку позицію не тільки в нас, а й у широкому світі, діждавшися ряду перекладів, які й досі появляються друком.

Але ще й до Марка Вовчка справою літератури для дітей турбувався в нас Маркіян Шашкевич і він є автором першої нашої живою народною мовою виданої „Читанки для малих дітей", яка появилася після смерти автора заходами Якова Головацького у Львові 1850 р. З того часу наша дитяча література стає предметом піклування провідних постатей нашого літературного і педагогічного світу, що виявилося особливо наглядно в 1890 році з оснування у Львові журналу для дітей і молоді „Дзвінок", що його основниками і першими редакторами були такі постаті, як Олександер Барвінський і Володимир Шухевич, а співробітниками стали зразу майже всі наші письменники і поети того часу, включно з такими велетнями, як Леся Українка і Іван Франко. Дитяча література стала одною з найважливіших ділянок праці вже з перших років існування, від 1881 р. Українського Педагогічного Товариства, яке й дало десятки видань для нашого молодого покоління аж до часу другої світової війни.

Ролю УПТ перебрало в часі війни „Українське видавництво „Краків-Львів", яке видавало журнал „Малі Друзі" для дітей і „Дорогу" для молоді, а попри те ряд книжкових видань. Після закінчення війни вже весною 1946 р. створилося на еміграції ОПДЛ, яке й досі веде свою працю для дальшого розвитку нашої літератури для дітей і молоді та для піднесення її літературного і мистецького рівня. Еміграційні умови праці особливо складні і важні, все ж ОПДЛ добилося немалих успіхів, давши в руки нашим дітям ряд нових творів і перевидань у дбайливому, а часто таки у справжньому оформленні. Проробило воно теж немалу роботу в ділянці нашої історії і теорії дитячої літератури. Можна сміло сказати, що на теми дитячої літератури ніколи не написано і не надруковано в нас стільки фахових статтей та й більших розвідок, як це сталися в умовах еміграції завдяки ОПДЛ і його членам. Воно постійно актуалізує в нас питання нашої дитячої літератури як незвичайно важливого засобу нашого релігійного і національного виховання в умовах життя поза Україною, воно постійно турбується розвитком цієї літератури, змістом і духом української, всупереч цій літературі, яка опинилася в прокрустовому ложі на рідній землі під ворожим режимом.

Турботою про розвиток нашої вільної літератури для дітей і молоді були сповнені і останні збори ОПДЛ, які пройшли незвичайно ділово і ядерно при наявності 23 управнених голосів на 30 дійсних членів.

З членів прихильників (дійсними членами іменує Управа тих, хто фахово і систематично працює в ділянці дит. літератури як автор, ілюстратор, лік критик, редактор і видавець дит. книжки і як педагог і дотримується авторської, редакційної і видавничої етики, членом прихильником може стати кожен, хто працює допоміжно для цієї літератури і кого Управа прийме в члени). Найбільша турбота ОПДЛ — це щораз менший круг покупців і читачів рідної дитячої книжки при одночасній наявності наших відносно численних рідних шкіл і молодечих товариств.

Створюється ситуація, яка вимагає особливої уваги і розгляду та й відповідних заходів, а передусім ревізії постави широких кол нашого громадянства та й нашої преси до справи дитячої літератури і книжки. Офіційно-деклярaтивно ця постава ніби дуже уважлива і прихильна, на ділі це майже повна байдужість, коли не рахувати цієї невеликої частини батьків і дітей, яких відношення до рідної дитячої книжки дійсно позитивне і реально-чинне. На жаль, ця частина дуже нечисленна, бо пересічний збут дитячої книжки це тисяча примірників, часто багато менший, винятково більший. Оцей факт говорить сьогодні тривожною мовою і він заставляє в своїй консеквенції до питання, якого не оминути і не промовчати, питання про наше дальше бути чи не бути. І це питання, яке тривожить не тільки отой ще сьогодні відносно численний гурт працівників дитячої літератури, але яке мусить тривожити передусім усі наші провідні кола, нашу пресу, а ще зокрема наші Церкви, які мають найбільшу силу впливу на громадянство, на батьків, матерей і на самих дітей.

Звіт з діяльности останньої Управи ОПДЛ стояв під знаком тривоги. І власні видання з маркою ОПДЛ, які вийшли чи особистими заходами авторів чи заходами установ, (як напр. СУБ в Англії) — ці видання роками лежать на полицях книгарень чи в особливих заходах ці запаси поступово зменшуються, але основний факт залишається незмінний: тільки невелика частина українських дітей дістає в руки рідну дитячу книжку і її читає, чи їй читають. Існуючий стан вимагає рішучої зміни, і тут конечна спільна дія в першу чергу батьків, рідних шкіл і молодечих товариств.

Збори ствердили, що розвиток нашої дитячої літератури мусить далі поступати і мусять появитися нові, вартісні дитячі видання, хоч би їх збут був і далі обмежений. Тут виринає справа фондів на покриття коштів видання, і ці фонди мусять знайтися, як знаходяться поважні фонди на літні оселі-табори, на доміваи молодечих товариств, і т. д., якщо дійсно і глибоко турбуємося не тільки фізичним, а й національно-духовним ростом і збереженням молодого покоління.

З намічених Зборами дальших завдань ОПДЛ висунулося як важливе видання збірника, присвяченого справам дитячої літератури й виховання — буде це перша в нас того роду книга і вона заповнить разючу прогалину в цій ділянці. В архіві ОПДЛ лежить ряд готових до друку книжок, члени мають ряд готових нових творів, але поява їх зумовлена браком фондів. Збори з признанням висловилися про „Веселку" — своєрідний орган ОПДЛ, в якому дитячі письменники і мистці ілюстратори мають змогу друкувати нові твори. Рішено висловити окреме признання та подяку Українському Народному Союзу, як видавцеві цього цінного видання-періодика для наших дітей, а й окрему подяку Редакції „Свободи", що дала в рр. 1950-54 своє місце на підготовлену і проведену Управою і членами ОПДЛ широку дискусію про справи дитячої літератури, у висліді чого і прийшло до появи „Веселки", а й тепер постійно дає місце для статтей і комунікатів ОПДЛ, доцінюючи повністю вагу його праці і завдань.

Збори ухвалили зміну статуту, ухваленого ще першими зборами в 1946 р., примінюючи його до сучасних потреб і завдань. Рішено вислати окремі привітання найстаршим членам ОПДЛ, які через віддаль, поважний вік і стан здоров'я не могли взяти особистої участи в Зборах. На місці сердечно привітано письменника Олексу Кобця, автора недавно виданої книги для дітей „Сходить сонце", який, не зважаючи на свій поважний вік, прибув особисто на Збори. Вшановано пам'ять і тих членів, які відійшли: Катрю Гриневичеву — члена-основника ОПДЛ, редакторку „Дзвінка" в рр. 1909-1911, Михайла Гайворонського — почесного члена ОПДЛ у признанні за заслуги, як творця дитячої пісні — автора і видавця дитячої літератури ще в часи царсько-московського панування на Україні. На Збори наспіло привітання від Шкільної Ради УКК і від ряду осіб. Після звіту Контрольної Комісії і уділення абсолюторії вибрано нову Управу в складі Б. Гошовський — голова і члени: Р. Генпк - Березовський, І. Боднар, д-р Ю. Лисяк, Ніна Мудрик-Мриц, Л. Полтава, М. Савчин, д-р Б. Стебельський і Контр. Комісія в складі: д-р П. Шкурат — голова, члени Л. Бризгун-Шанта і Юліян Тарнович.

Успішність праці ОПДЛ і його Управи і доля рідного свшан-зілля — рідної книжки для наших дітей залежить у великій, а то й вирішальній мірі від нашого громадянства. Тільки спільна і справжня турбота за душі наших дітей може дати спільний і цінний успіх.

Д. Б.

Олег Лисяк

ПІНОТ НЕ ХОЧЕ ЛІТАТИ

З довголітнього досвіду із моїми приятелями акторами знаю, що є речі, на які важко актора намовити. Але хіба найтяжчим із найважчих завдань у цій ділянці є намовити актора Ярослава Рудакевича на те, щоб він сів у літак. Ага, ще перед тим одна справа: Ярослав Рудакевич, це — в популярній мові, так званий, „Пінот", його офіційне псевдо, під яким знають його всі, починаючи від рідної дружини, брата і дітей, а кінчаючи на нашій театральній публіці по обох боках Атлантійського океану, разом із Тихим (бо ж в Австралії також немало приклонників „Пінота"), не кажучи вже про інші країни. За ілюстрацію цього ствердження хай послужить факт: недавно, описуючи життя „у нас, в Америці" в листі до однієї знайомої особи, яка перебуває тепер в Польщі, а молодість свою перебула в Західній Україні, — згадуючи знайомих, написав я, що перебуває тут також і Ярослав Рудакевич. Негайно ж, в наступному листі з Польщі був запит: „Хто то Ярослав Рудакевич? Я вже трохи призабула прізвища..." В черговому листі я пояснив, що мова про „Пінота". „А чому ж ти відразу не написав?" — читаю в наступному листі. — Вживаєш якихось формальних прізвищ. Треба було зразу сказати, що то — Пінот".

Ну, але власне цей Пінот не любить одної речі. Він може перенести багато, і до багатьох річей він в Америці привчився, навіть до „скач енд сода", але одного не може навчитися: літати літаком. А трапляється, що доводиться нам літати разом на імпрези до Шикаґа, то до Клівленду... Скільки я не просив Пінота, щоб він сів зі мною у „Канстелейшен" — шкода говорити!

Якось, минулої зими, у неділю по полудні вибралися ми на Інтернешел Ерпорт, щоб закліматизувати Пінота в атмосфері летовища. Якраз я показував Пінотові літак, що мав вистартувати, приговорюючи: „Бачиш, Піноцю, яка то файна машина? Чотири джетові мотори, а спереду немає тої шруби, отже нема чому відломитися. Ось, дивися, навіть малі діти ним літають — і при тому показав на двох діток, шести і п'яти років, що їх батьки передавали в руки стюардеси.

— Пхі, велика штука! — відповів Пінот. — Летять, бо дурні. Що такі малі знають? Говори своє...

Здавалося, все пропало, Пінот не здавався. Але я також не хотів так легко здатися. Виїхвти ми мали на другий тиждень, і мені зовсім не усміхалася довжелезна дорога автом.

— Пінот, ти розумний чоловік, — промовив я рішуче. — Пам'ятаєш, як я раз у житті був твоїм адміністратором?

— Пам'ятаю, — відповів виразно зворушений Пінот. — Дуже файно було. Тоді було, як ми виїздили з Мюнхену, восени 1945 року. Правда, нічого нам при тобі не бракувало: гаферфльоки були на обід і на вечерю, часом якась ковбаса перепадала, американські цигарки були на сухий приділ, правда, трохи стухлі — але що ти міг зробити? Так, ти не був поганий адміністратор. Навіть ґажу ти нам давав у ковертах, як панам. Що правда, то правда.

— Ну, і тепер ти не хочеш полетіти зі мною? — запитав я вже ліричним голосом, тягнучи жертву до бари, яка є як відомо на кожному летовищі. Ще може дві чарки „скачу", і я був певний, що Пінот прослевиться і буде мій. — З таким файним колегою не хочеш полетіти? Зі мною, Піноцю?..

Але в тім моменті, як на злість, якась біда наднесла невеличку вантажну машину-танкер. На верху машини сидів чолов'яга в теплому комбінезоні, бо надворі падав легкий сніжок і температура була лише трохи вище від зера. Пінот занепокоївся.

— Чого той гість хоче від літака? — запитав він, начебто я був президентом компанії „Пан-Амерікен".

— Хто його знає, Піноцю, — потягнув я його за рукав. — Певно, дає літакові додатковий газ. Ну, ходи, піднесемо тост за нашу повітряну подорож!

У цій хвилині чоловік в комбінезоні витягнув ґумового вужа і почав поливати крила й корпус літака якоюсь рідиною, що розпорошувалась в повітрі і падала неначе дрібненький дощ на алюмінійову конструкцію повітряного велета.

Пінот звернувся до службовця летунської лінії, що стояв біля скляної стіни будинку авіопорту: „Ватс гі доїнг"?

Урядовець пояснив. З його пояснень виходило, що крила і кадовб літака поливають „антифрізом", щоб літак не обмерзав у повітрі і тим не обважнював конструкції. „Там угорі сьогодні сніговія аж мило, — додав урядовець з усмішкою, — але ця рідина..."

Пінот далі не слухав. Він попрямував до вихідних дверей, а я поспішив за ним. По дорозі я дріботів несміливо:

— Ну, то що, Піноцю? Полетимо літаком...?

— Ще довго ні! — відповів рішучим тоном мій приятель-актор. — А потім, то щойно ні. Ти мене хочеш між сніговії на висотах засягнути? Ти такий мій колега? З братами моїми в Дивізії був, а мене в біду пхаєш! Зрештою — по що та ціла балачка? Я тобі не казав — але я взагалі не можу нікуди літати, щоб там не знати що. Оксана не дозволяє. Шлюс!

На це нема вже ради. Оксана — це дружина нашого Пінота, яка пише йому монологи, вчить його деклямувати, виділяє гроші на „мастико", ну — і не дозволяє йому літати. Так, що зима чи літо, куди б нам з Пінотом не стелилася дорога, далі їздимо автом. Сказано ж: Шлюс.

Українська хроніка

● Посвячення пам'ятника на могилі сл. п. ген. Олександра Грекова, Начального Вождя УГА, відбулося дня 1 липня ц.р. на кладовищі в Ст. Андре Верлери біля Відня. Митрофорний протоєрей УАПЦ о. Палладій Дубицький звернувся з короткою промовою до присутніх на посвяченні, згадуючи про заслуги покійного генерала. Довершивши чину посвячення, о. П. Дубицький відслужив ще Панахиду за генерала, його дружину Наталію і його тещу Єлисавету Кабат, які поховані з генералом в одній спільній могилі.

● Сходини членів православного Братства в Нанзенгаазі у Відні відбулися дня 2-го липня ц.р., на яких митрофорний протоєрей УАПЦ о. Палладій Дубицький виголосив доповідь п. н. „Постання православної церкви на Україні."

● Загальні Збори професорів високих шкіл в Америці українського походження відбудуться в суботу 2-го вересня ц.р. о год. 10-ій в залі "The Parma Savings Co." при 5839 Ridge Rd, Parma, Ohio. Місто Parma безпосередньо прилягає до Клівленду. За точнішими інформаціями писати: M. J. Melnyk, 2364 Briner Ave., Akron 5, Ohio.

Невтраліст Суванна Фума буде новим прем'єром Ляосу

Вієньян. — Праві і комуністичні кола в Ляосі погодились, щоб новим прем'єром коаліційного уряду став колишній прем'єр Суванна Фума, який завжди користувався підтримкою збоку комуністів та якого двоюрідним братом є князь Суфанувонг, лідер комуністичного руху Патет Ляо. Теперішній прозахідній прем'єр Бун Ум і його міністер військових справ ген. Фумі Носован настоюють, щоб всі три лідери трьох точій — Бун Ум, Суванна Фума і Суфанувонг — поїхали до короля Саванга Ватгани, який призначив би нового прем'єра. Зате нема ще згоди щодо складу нового уряду. Суванна Фума обурився на недавню вимогу збоку прозахідніх кол, щоб у його уряді комуністи не мали переваги ні важливих постів, бо — мовляв — він „не може зраджувати тих, що його підтримували". Однак Суванна Фума виявив вперше оптимізм заявивши, що він сподівається, що впродовж тижня проблема одностайного уряду в Ляосі буде розв'язана. Зате на Женевській конференції тамошні комуністичні делегації поводяться далі агресивно й провокаційно. Вони відмовились включити в договір, який гарантував би „незалежність і невтральність" Ляосові клявзулю, що територія В'єтнаму не служитиме за базу для підривання ладу в Ляосі. Теперішня комуністична партизанка в Ляосі є ведена з території Північного В'єтнаму.

● У Парижі почався 1 серпня традиційний щорічний масовий „ексодус" на ферії. Вправді туристичний чужинецький рух спонукав багатьох паризьких бизнесменів — готелі, ресторани, крамниці — не зачиняти підприємства, проте в одному тому дні кругло пів мільйона парижан виїхали на ферії. Власті наполегливо перестерігали мотористів — їхати помалу й обережно, передбачаючи 200 жертв автомобільного руху впродовж перших 4-х днів французьких ферій.

● Французькі праві екстремісти виконали бомбовий замах проти одного дому на передмісті Бульонь, але замість пошкодити той будинок — зруйнували запарковане на вулиці авто американського фільмового артиста Джіна Келлі.

Дитяча світличка в Монтреалі

Монтреаль нараховує коло 15 тисяч українців, але, в противенстві до деяких інших канадійських міст, українці не живуть тут в одній дільниці, а в більшості розкинені по цілому монтреальському острові. Такий мешканевий стан утруднює ведення громадської праці й ускладнює товариське співжиття.

Старші, зайняті заробітковою працею та домашніми справами, мало відчувають чи застановляються над такою ізоляцією від рідного довкілля, але діти, і то в першу чергу діти дошкільного віку, які мають багато дозвілля та бажання забав у гурті, є в більшості здані або на відокремлену забаву в замкненій кімнаті або на цілковите включення у світ забав французьких чи англійських дітей.

У першому випадку відокремлена дитина чується осамітнена, знуджена і покривджена. У другому випадку дитина з вдячністю й радістю сприймає та на все життя заховує в пам'яті перші враження гуртової забави, пов'язані з не своєю піснею, віршики, дитячі обрядові приказки, імена товаришів та товаришок і — уживану при такій радісній забаві не рідну мову.

Щоб дати змогу нашим дітям хоч раз у тиждень стрінутися й побавитися в рідним окруженні, малий гурт пластунок, що мають дітей у дошкільному віці, рішив минулої осени засувати при Пластовій Станиці дитячу світличку. До підготовчого комітету входили пані С. Антонович, Л. Певицька і Х. Турченюк. Основуючі збори відбулися 15 жовтня 1960 року.

Приємно глянути на пройдений рік праці і ствердити, що, не зважаючи на всі перешкоди та пересторогі деяких слабодухів, що „з цього нічого не вийде", світличка стала дійсністю та завдяки впертості й послідовності кільканадцятьох мамів закінчила перший рік існування.

Щоб поділитися нашим початковим досвідом з мамами, які хотіли б закласти подібні світлички в інших осередках чи навіть в других дільницях нашого міста, подаємо деякі дані.

Зайняття в світличці відбувалися раз у тиждень, а саме в середу, в годинах 9:30-12:30 від місяця жовтня до червня. Учителька, п-ні Ірина Генгало старанно підготовляла програму кожної лекції. В програму лекцій входили: молитва, провірка присутніх, ритмічні вправи, казка і гутірка з дітьми на тему казки, спів з рухами, перерва на сочок і перекуску, ручні роботи (малювання, витинання, наліплювання, плетення), рисунки, плястеліна, довільні забави іграшками й кубиками та інше.

За цілий рік навчання була вписана до світлички 31 дитина від 3 до 5 років життя, але не всім мамам вдавалося успішно побороввати труднощі з транспортом, довозом дітей і т. п., тому пересічна присутність була 10 до 14 дітей. Деякі мами збуджували подив, напр. мама малого Ромчика, саме шотляндка, приїздила примірно до світлички і бавила 3 години ще меншу Надю, щоб тільки її Ромчик міг відбувати свої зайняття в гурті українських дітей.

За один раз у тиждень було тяжко дітям засвоїти всі тексти подаваних віршиків чи пісень, то одна з мамів, а саме п-ні Людмила Левицька, переписувала їх на машинці, завдяки чому мами діставали циклостилеві копії матеріялів, з яких могли доповнювати працю учительки над дітьми дома.

В перших тижнях праці, з постійних оплат за дітей, закуплено найконечніші забавки, прибори до рисовання і робіт та уживане піяніно.

Поза тим, приміщення, устаткування та інші потрібні речі дав нам до розпорядимости голова Пластової Станиці в Монтреалі, пл. сен. А. Гладилович.

Разом відбулося 26 лекцій. Крім того діти взяли зорганізовану участь у святі св. Миколая, що його влаштував шлоденний садочок при Українському Домі Молоді. 21-го травня світличка власними силами перевела День Матері, під час якого була виставка малюнків і праць дітей, маленький попис і побажання для мами та чай і перекуска для дітей і гостей.

Для користування дітей світлички створено при пластовій бібліотеці окремий відділ для дошкільнят. Мами виявили зацікавлення дитячими книжками і радо випожичали їх для своїх дітей.

14-го червня відбулася конференція мамів з учителькою та звіти комітету мамів. Звітували: учителька — Ірина Генгало, голова — С. Антонович, фінансові секретарки — Дада Бойко і Ірина Гечко, яка склала докладний фінансовий звіт, та секретар — Христина Турченюк. Кожна мама мала змогу докладно обговорити дотеперішню діяльність світлички та плян на майбутнє, і переглянути перше „свідоцтво" дитини, де були відмічені успіхи дітей у таких ділянках, як: послух, згідливість з другими дітьми, українська мова, уміння закінчити роботу, ритмічні вправи та інше. Під час конференції мами склали щиру подяку учительці, п-ні І. Генгало за її старанну та наполегливу працю з дітьми, як також висловили вдячність п-ні Софії Барабаш, яка своїм великим запасом дитячих забав і пісень та уміло вміла підходом до поодиноких дітей багато допомогла учительці та в значній мірі причинилася до успіху світлички. Мами ствердили, що діти, які постійно ходили до світлички, дуже полюбили свій „садочок", здобули нових приятелів та почали вчитися не тільки наших забав та пісень, але також товариськости і співжиття. Найбільшою погрозою дітям, сказала одна мама, стало „Не підеш за кару до садочка!", а найважнішим питанням дитини „Коли вже буде середа?"

21-го червня дитячою забавою закінчено шкільний рік. Деякі діти відходять вже до першої кляси української школи. Віримо, що на їх місце прийдуть осінню нові.

Христина Турченюк

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН В КАНАДІ

Звіт з наукової поїздки проф. Яр. Рудницького по Західній Европі

На прилюдній сесії Української Вільної Академії Наук в Канаді, дня 14 травня, її президент, проф. д-р Ярослав Б. Рудницький подав цікавий звіт з своєї останньої поїздки до Европи.

Міжнародний Конгрес Назвознавців (Ономастів) відбувся в Італії, в місті науки і культури в Фльоренції, в перших днях квітня.

По дорозі до Фльоренції проф. Я. Рудницький запланував відвідати Німеччину, щоб там, у Бад Швальбаху поставити від імени УВАН портрет українського письменниці Марка Вовчка (Марковичевої) в готелі, де вона колись перебувала. Тому, прилетівши до Лондону, а з нього до Франкфурту (де проф. Рудницький зустрівся з проф. Штейнером в справі видання українського етнологічного словника, виготовленого проф. Рудницьким). З Франкфурту він дістався до Бад Швальбаху, й хоч це було на Великдень, розшукав, кого треба було, — бо готель перейшов вже в нові руки, а головою міського архіваріюса, д-ра Мая та властителькою готелю, пані Клюге, і з парадою примістив портрет Марка Вовчка в почесному місці в готелі. Внаслідок того бургомістер міста прислав уже до Вінніпегу лист признання й подяку для УВАН.

З Німеччини проф. Рудницький відлетів до Мілано і там перевірив справу шевченкіяни, себто творів Шевченка й про Шевченка, в міланських бібліотеках, зазначивши, що там перебуває сестрінка Лесі Українки і може йому допомогти.

З Мілано проф. Рудницький виїхав до Фльоренції.

Прибув туди тоді вже, коли відбувався приятельська зустріч делегатів, але ще ділові засідання не почалися — як раз впору. Засідання конгресу йшли за певними секціями. Відчитавши свою наукову доповідь, як представник Канади, проф. Рудницький використав щасливі обставини, щоб ще виголосити від УВАН доповідь непристутнього проф. М. Боровського про українські назви в міжнародній ботанічній термінології Чорноморського босейну. При цьому, перший раз в історії міжнародних конгресів, проф. Рудницькому вдалося ввести в ужиття український мову (звичайно вживалися мови — англійська, французька, німецька і мова країни, де відбувався конгрес). За добрим початком пішли делегати з Польщі та Хорватії. Мало значення для цього успіху голосування на засіданню професора (німця), щирого приятеля проф. Рудницького.

На цьому конгресі також був проф. д-р Яр Славутич з дружиною, і пані Г. Наконечна.

Між іншим важною резолюцією конгресу була ухвала рекомендації, щоб географічні назви писалися й вимовлялися в транскрипції тих країн, до яких вони відносяться (напр., не Кієв, а Київ).

Перебувши на всіх засіданнях конгресу і використавши час на закріплення дружніх стосунків з представниками наукового світу, проф. Я. Рудницький виїхав до Риму, щоб там зробити досліди в бібліотеках. У Фльоренції проф. Рудницький обслідував національну бібліотеку й не знайшов навіть одного примірника „Кобзаря". Маючи з собою „Кобзаря" в перекладі д-ра Гантера, він подарував його названій бібліотеці. Найповнішою й найкращою та найбагатшою збіркою українських видань (українікн) всіх часів посідає Бібліотека Орієнтальних Студій Ватикану, там працює о. Великий ЧСВВ. Враження від цієї збірки величезне.

З Риму проф. Рудницький поїхав до Неаполю, де обслідував бібліотеки. З Неаполю він поїхав на о. Капрі, щоб довідатися колишнє перебування там українського письменника М. Коцюбинського. Після цікавих і пригодливих розшуків вдалося устійнити, що письменник перебував в 1912 р. у віллах „Блазіус" та „Серафіна". Добру поміч дав у цьому директор міської бібліотеки.

(Увага Редакції: Про побут М. Коцюбинського на Капрі далеко більше можна довідатися з виданого листування письменника).

З Італії проф. Рудницький поїхав до Швайцарії. В міській бібліотеці Цюріху він шукав за виданнями Шевченкових творів М. Драгоманова, і не знайшов жадних видань. В Берні, в національній бібліотеці з лишень одним одне видання М. Драгоманова „Поезії Т. Шевченка, заборонені в Росії".

Повернувшись до Німеччини, проф. Рудницький одвідав Мюнхен. Був там на засіданню Українського Вільного Університету, відвідав наших письменників і відомих діячів, державну німецьку бібліотеку, з якою налагодив справу продажу її видань УВАН; проф. Кошмідера, голову Слав'янського Інституту, який зберігає там український лекторат.

У Парижі проф. Рудницький відвідав, між іншим, Бібліотеку Національної Школи Східних Модерних Мов. Там є видання „Наймички", зроблене П. Кулішем і багато інших видань з шевченкіяни. Також всі видання УВАН, Україніка найбагатша. Також одвідав НТШ в Сарселі, Там довідався про присину несподіванку — наступник пок. проф. І. Борщака інж. А. Жуковський виготовав працю „Шевченкіяна в Парижі".

Нарешті знову в Лондоні проф. Рудницький відвідав Британський Музей, проф. Мортона, Союз Українців Британії. Там панна В. Річ перекладає Шевченка на англійську мову, видання робить Шевченківський Комітет в Англії. В Лондонській Школі Славістики признано одним із бібліотекарів українця Бартова.

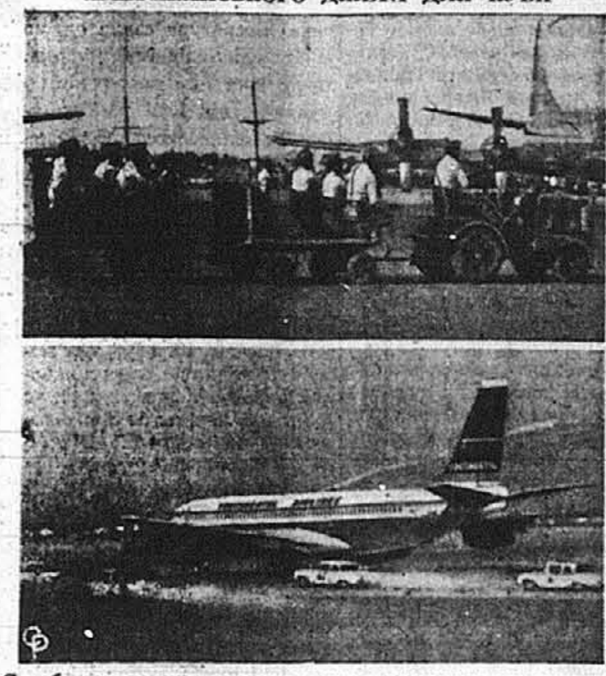
Д-р М. І. Мандрика

Короткі Вістки

● **Про безпеку Президента** і його родини має дбати Джеральд А. Бен, якого є командантом того відділу Секретної Служби, який має охороняти Президента. Бен має 45 років. Він охороняв Кеннеді ще перед його інавгурацією.

● **Англійський губернатор** в Кенії, сер Патрік Ренісон, заповів звільнення з в'язниці й конфінування колишнього лідера терористичного руху „Мау-мау" 71-літнього Джомо Кеньятти. Кеньятта був арештований у 1952 році під час найбільшого насилення терористичної акції членів підпільно-революційної організації „Мау-мау" і засуджений на 7 років в'язниці, але й після відбудження ним кари англійці тримали його у віддаленій околиці, боячись його деструктивного впливу. Муринські автохтони ставляться до Кеньятти, як до свого національного героя і вважають його за першого прем'єра чи президента Кенії, коли вона стане самостійною державою.

БЕЗУСПІШНА СПРОБА ВИКРАДЕННЯ АМЕРИКАНСЬКОГО ДЖЕТА ДЛЯ КУБИ

Спроба захоплення американського джетового пасажирського літака була ударемнена. На фото (внизу) — агенти Еф-Бі-Ай під'їжджають автами до літака, щоб перешкодити йому у старті. Вгорі: вояки американської прикордонної сторожі оточують літак на вантажних возиках.

Хрущов погрожував італійському прем'єрові знищенням Англії й Італії

Рим. — Італійський прем'єр Амінторе Фанфані і його міністер закордонних справ Антоніо Сені вернулись з тритижневих офіційних відвідин в Москві і склали вже звідомлення президентові Джованні Гронкі. В четвер цього тижня державний секретар Дін Раск, мабуть, прибуде до Риму для побачення з ними. За західньою пресою, Хрущов, у розмові з своїми італійськими гістьми заявив їм, що він „дуже розсерджений" з приводу останньої промови през. Кеннеді до американського народу в справі Берліну, вважаючи ту промову „войовничою". Хрущов заявив, що у випадку війни Совєти „мають досить атомових бомб і ракет, щоб вимазати Англію й Італію" та що тоді ЗДА втратившн англійські й італійські бази, будуть здані тільки на свої далекосяжні ракети, в СССР має ніби кращі й сильніші ракети від Америки. Зрештою, Хрущов заповів, що в понеділок 7-го серпня виголосить до совєтського народу радіо-телевізійну промову у відповідь президентові Кеннеді. Тим часом в Москві засекречено перебування східньо - німецький диктатор Вальтер Ульбріхт, який прибув туди, щоб дістати згоду від своїх московських приказодавців на закриття кордону між Східньою Німеччиною і Західним Берліном з уваги на безперервний потік втікачів на Захід. У липні втекло з Східньої Німеччини на Захід 30.415 німців. Східньонімецькі комуністи намагаються припинити цю втечу поліційними репресіями та прерізними шиканами супроти 55,000 осіб, мешканців Східнього Берліну, які щоденно доїздять до праці в Західньому Берліні. Хрущов буцім-то дуже сердитий на Ульбріхта і його адміністрацію, які створили такі умови й технічні можливості, що пересічно по 1,000 німців втікають на Захід та що водночас східньо - німецькі методи боротьби проти цього явища загострюють відносини між Москвою і Заходом. Газети передбачають сумерк Вальтера Ульбріхта, який ніби зробив свою останню подорож до Москви.

Нова Демократична Партія в Канаді за співпрацю з НАТО

Оттава. — На засновуючих зборах Нової Демократичної Партії в Канаді, які закінчились 4-го серпня, більшість відкинула резолюцію невтралістів, які домагалися, щоб Канада виступила з Північно-Атлантійського Порозуміння (НАТО). Цю резолюцію відкинули після інтервенції голови новозаснованої партії Т. С. Дагласа. Даглес заявив, що він говорить як той, що має здійснювати політику нової партії в цілій Канаді. Дві могутні сили змагаються в світі між собою: економічний імперіялізм і комуністичний імперіялізм. Участь Канади в НАТО потрібна, бо Канада може бути модернізатором цієї організації, яка повинна бути під Об'єднаними Націями. Даглеса підтримав М. Дж. Колдвелл, який недавно вернувся з Европи, де соціялісти заявляли, що вихід Канади з НАТО був би катастрофою для Заходу.

На Кубі вимінюють пези на нову валюту; два дні закриті кордони

Гавана. — Кубинський уряд в неділю і в понеділок, 6-го і 7-го серпня переводив виміну пезів на нову валюту і внаслідок того в тих двох днях не можна було нікому прибувати до Куби. Уряд Кастра вирішив змінити валюту, щоб не допустити до інфляції пеза, сотки мільйонів яких є поза кордонами країни. Ці всі пези за кордоном будуть без вартости. Після понеділка 7-го серпня вся кубинська валюта поза межами Куби буде безвартісна, без жадних фондів обміняться і всі кубинські імігранти. Один урядовий часопис написав таке: „Коли контрреволюціонери схочуть продовжувати свої інтриги, то нехай роблять це за доляри". Згідно з Крайовим Банком Куби там було коло одного більйона пезів в обігу, на два рази більше, як рік тому. Тому уряд зменшить скількість банкнотів і не допустить до інфляції валюти. Офіційно пез має стояти нарівні з доляром, але в дійсності за пеза платять по 25 центів. Населення дістане по 200 нових пезів на кожну родину, а решту грошей складають в банках, і їх можна буде дістати аж за тиждень.

Посмертні згадки

КУРКО ОНУФРІЙ, член-основник та перший предсідник Відд. 277 УНС помер дня 13 травня 1961 р. Народився Покійний дня 5 жовтня 1886 р. в селі Добровіді, пов. Ярослав, Зах. Україна. Із малим гуртом заснував Відділ 277 УНС у 1910 р. За свого життя був, що почате ним діло дало почин великій праці, бо Відділ 277 став численним відділом у стейті Конектикат. До кінця життя дуже інтересувався справами УНС. Приходив на збори Відділу, був свого часу делегатом на конвенцію УНС. Був не лише активним членом УНС, але і членом Укр. Амер. Горож. Клюбу. Осиротив синів Миколу, Петра, Павла та дочку Марію. Поминальне Богослуження відбулося в пресвітеріянській церкві. Покійного прощали Родина, Приятелі, члени Відділу 277 та Укр. Амер. Горож. Клюбу. Похоронено Покійного на Седар Гил цвинтарі. Відділ 277 УНС вшанував пам'ять свого першого предсідника і замість вінка на Його могилу зложив даток 10 дол. на пам'ятник Т. Шевченкові у Вашингтоні. Вічна Йому Пам'ять! В. Гафткович, секр.

РОЗИЦЬКИЙ МИКОЛА, член 361-го Відділу помер дня 10 червня 1961 р. Покійний народився 1889 р. в селі Мухавка, пов. Чортків, Зах. Україна. Залишив в смутку дочку Анну і синів Йосипа і Михайла. Вічна Йому Пам'ять! — Уряд.

РУБАШ МИКОЛА, член 388 Відділу в Честер, Па., помер дня 8-го червня 1961 р. Покійний прибув до ЗДА в 1910 р. з села Літеня, пов. Дрогобич, Зах. Україна. До УНСоюзу вступив 1915 р., довгі роки був контролером Відділу, як також членом УНДому, православної парафії і Відділу УККА. Залишив в смутку дружину Параскевію, сина Стефана, дочку Софію з мужем і двох внуків Євгена і Глорію, як також брата Йосафата. Похорон відбувся 10 червня на Lawn Craft Cemetery. Вічна Йому Пам'ять! — Е. Воловник, секр.

ШТОГРИН ПЕТРО, член Т-ва Запорозька Січ, Відд. 355 в Ст. Джозеф, Мізурі, помер 28 червня 1961 р. Покійний народився в Ульмі, Німеччина, 8-го травня 1948 року. З батьками приїхав в 1950 році до ЗДА і зараз же батьки записали його до Молодечого Відділу УНСоюзу. Покійний залишив в тяжкому горі Родичів, братів Зенона та Романа і сестричку Марію-Анну, яку дуже любив. Похоронено Його на цвинтарі Mount Olivet. Вічна Йому Пам'ять! — Секретар.

ТАРЗАН, ч. 4691. Новий плян!

— Тентор не зможе слідкувати за нами обидвоїма, — сказав мавполюд. — Коли я відведу його й відтягну геть, то ви зможете втекти…

— Але ж…, протестувала дівчина. — Жадного „але" — переконував делікатно Тарзан.

— Чекайте на мене в печері. Тарзан негайно голосно крикнув і відлетів, тримаючися галуз. А великий мамут пішов за ним в погоню!